

Barvy ptáků pralesa

ISBN 978-80-7689-027-5

Josef Chytil

Ornitologická stanice Muzea Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 11 Přerov; chytil@prerovmuzeum.cz

Dungel J. 2022: *Ptáci. Barvy pralesa*. Nakl. Jota, 360 str.

Psát knižní recenze je zodpovědná činnost – recenzent by v žádném případě neměl (i třeba nechtěně) „shodit“ autora/autory recenzovaného díla. Ve výjimečných případech bývá tato činnost ale čirou radostí – což byla například recenze úplně prvního dílu ptáků světa (Handbook of the Birds of the World; DEL HOYO ET AL. 1992;

Sylvia 29). Do této skupiny lze určitě zařadit i knihu Jana Dungela aktuálně předkládanou čtenářům.

Sám autor (vzděláním zoolog, absolvent brněnské přírodovědecké fakulty) považuje tuto knihu za své celoživotní dílo – a zcela oprávněně. Navzdory desítkám jiných titulů, které obdařil svými výstižnými kresbami, jde v případě této knihy o vskutku jedinečný průřez jeho celoživotní vášní – a sice dokumentaci jihoamerické přírody. Navíc v sobě autor nezapře své původní zaměření ornitologa, a tato kombinace vyústila v naprosto ojedinělou knihu. Kresby všech ptáků jsou totiž zasazeny do přirozeného biotopu nejčastěji uvedeného nádhernými kresbami místních druhů rostlin. Kniže výrazně pomohl i velký formát 27×37,5 cm, přičemž kresba ptáka zaujímá vždy celou stranu (pokud dokonce v některých případech nezabírá většinu celé dvoustrany). U kresby je vždy uvedena i původní poznámka pořízená přímo v terénu při portrétování ptáka. Ta se týká jak důležitých poznatků pro vlastní kresbu – výrazné znaky, poznámky k sytosti barvy, k chování ptáka včetně typické polohy, tak také místa a data pořízení kresby. Dalšími údaji u kresby jsou český a latinský název ptáka (místní název je součástí „schedy“ u kresby), systematické zařazení druhu, jeho velikost a rozšíření. Zajímavým doprovedem každé dvoustrany je i kratší příhoda z terénu vztahující se vždy k portrétovanému druhu. Kniha je rozdělena na úvodní část a dalších pět kapitol zahrnujících rozdílné jihoamerické biotopy: savany

a mokřady, mlžný prales a horská údolí, ekvádorské El Chocó, Mata Atlantica a amazonský deštný prales. Ve všech těchto kapitolách jsou potom druhy seřazeny podle řádů a čeledí. Výběr druhů je ale vyložen subjektivně podle toho, které druhy autor portretoval a které vybral jako vhodné do jednotlivých kapitol. Samozřejmě – výrazně převažují druhy barevné, případně ty zajímavé z hlediska ohroženosti, zajíma-

vého chování a podobně. Z řádu vrubozobých, který je navíc chybně uveden jako vrubozubí, je zachycen jediný kamiš růžkatý, zatímco jak kolibříci, tak i tangary jsou uvedeni hned 17 kresbami. Koneckonců, autor se hned na začátku knihy vyznává z toho, že kreslí druhy, které ho něčím zaujaly – a nejčastěji to bylo právě jejich nápadné zbarvení nebo chování. I to vysvětluje pro někoho mírně nevyvážený výběr druhů, což lze ale autorovi zcela jistě prominout. Vždyť předkládaná monumentální publikace není ani terénním klíčem, ani výčtem avifauny, ale osobním autorovým výběrem těch nejzajímavějších druhů ptáků ze zmíněných biotopů.

Knihu uvádí jedna z mnoha příhod, které se autorovi přihodily při jeho terénních výjezdech do často zcela neprobádaných končin jihoamerických pralesů. V úvodí části se autor vyznává ze své fascinace jihoamerickými pralesy, zmiňuje i významné „vedlejší“ objevy, jako přesnou dokumentaci bifurkace řeky Baria propojující povodí řek Orinoko a Amazonka i kresbu do té doby vědě neznámého primáta, aby se v další části úvodu obloukem vrátil do dětství za svými malířskými začátky. Další část úvodu již spočívá v popisu malování v přírodě s výčtem některých specifických potíží způsobených právě vlhkým a horkým prostředím jihoamerických tropů. Určitě zajímavou součástí knihy je i množství zážitků z jednání s domorodci, se kterými byl autor schopen navázat oboustranně prospěšný dialog. Za zmínku

zcela jistě stojí i uveřejnění vůbec první kresby ptáků pořízené při první návštěvě jižní Ameriky – je jí kresba hoacina z venezuelských hor. Druhou pořízenou kresbou je nádherná studie slunatce pestrého včetně detailního prokreslení křídla a ocasu. A biotop mlžného pralesa a horských údolí je uveden fascinuující studií tokajících skalňáků andských.

Knihu uzavírá český a latinský rejstřík uveřejněných kreseb ptáků. Menší kritická poznámka se týká chybějící citace použitého názvosloví ptáků, za větší škodu pro čtenáře považuji neuvedení pohlaví u vyobrazených druhů. Téměř vždy se totiž kresba týká obou pohlaví druhu, u některých druhů je vyobrazeno i více jedinců (např. hejna tokajících pipulek). Některé maličkosti se ne úplně podařily – nepoměr mezi velikostí hlavy a těla u některých dravců, u papoušků je to nejzřetelnější u amazoňana vějířového; u tukana vrubozobého je zakreslen příliš ostrý přechod mezi hlavou a zobákem.

Uvedené poznámky ale nemohou zkazit celkový dojem z této knihy, která je opravdu skvostná. Na zadní straně obálky je uvedeno kratičké vyznání bývalého ministra životního prostředí Ladislava Miko. Ten srovnává autora s takovými velikány kreseb ptáků, jako byli John James Audubon nebo John Gould. A upozorňuje zde i na fakt, který zmiňuje i autor v úvodních odstavcích knihy – jedním z hlavních důvodů jeho aktivit bylo také zachycení nenávrtně mizejícího světa ...

Naše první setkání bylo v roce 1994, kdy jsem se zúčastnila prvního setkání žen z různých církví v rámci svého biskupského mandátu. V té době jsem byla první ženou, která se zúčastnila setkání. Bylo to velmi zajímavé a poučné setkání, které jsem se velmi těšila.

Kolibrík, Buffaniv
(Chyby bura Jugglona)

Kallitřka fialováprstý
(*Sieronechys cyaneopictus*)

<i>h'</i> - Belian dipolelaba jama jala silindri jama	Yatikan, 11 cm
<i>silindri, belian-jala dipolelaba</i>	Yatikan, 10 cm
<i>(h' - jama)</i>	Nabuntutan, 10 cm, 11 cm, 12 cm

Kalibeték fűszersótyú
(*Heliodon heliodora*)

Nălbani, 17-08
 Văduța, Kabină, Yemercu, Elvada
 Pina, Balcon
 Substanță găsită în 2000 mca. în

1006

Krkvacoviti

Także nie przesadzajmy, niegdyś bowiem sądzili, że polanie i łąki to już jest polskością i nieśmiałością. Dziś nie przesadzajmy, niegdyś bowiem sądzili, że polanie i łąki to już jest polskością i nieśmiałością. Dziś nie przesadzajmy, niegdyś bowiem sądzili, że polanie i łąki to już jest polskością i nieśmiałością.

© 2000 John Wiley & Sons, Inc.
 0890-4065/00/0000-0000\$10.00
 Printed in the United States of America

Sagitta setacea
(Ctenophore: juncat)

East-West-Pressentations
 Verlag, Schwanenstraße 10
 50829 Köln, Germany
 Tel. +49 (0) 221 345 1234
 Fax +49 (0) 221 345 1235
 E-Mail: info@east-west-pressentations.de

[illegible]

872

Ukázky z recenzované knihy *Ptáci. Barvy pralesa.* /
Examples from book *Ptáci. Barvy pralesa.*